

4. Ніколаєва Т. *Український народний одяг* / Т. Ніколаєва. – Київ: Наукова думка, 1988.
5. Титаренко В.П. *Українські народні промисли: естетичні аспекти* / В.П. Титаренко. – Полтава, 2004. – 250 с.
6. Черномордець А.Д. *Вышивка в современном костюме* / А.Д. Черномордець. – К. .: Реклама, 1987. – 104с.

Себастьян Ольга
(Полтава, Україна)

ВИШИВКА ЯК ЕДНІСТЬ ЕТНІЧНИХ ОБРИСІВ МАТЕРІАЛЬНИХ КУЛЬТУР РІЗНИХ НАРОДІВ

Вишивка – це унікальне мистецтво народної графіки, вона зберегла і несе в собі багатотисялітню культуру народної декоративної лінії, це орнаментальна скарбниця колективного генія. У ній втілено багатогранність народної вигадки, фантазії – геометризований метод зображення краси землі, природи, сонця, людини.

За період навчання в інституті, роботі в освітніх закладах, авторському ательє, участі в семінарах я ознайомила з різними видами мистецтва та технікою виконання виробів. Особливу увагу надала шиттю та оздобленню одягу, елементами якого є також народні мотиви. Випробувавши та вивчивши різні матеріали, я вирішила зупинитись на впровадженні новаторських ідей в ніби стародавній крій та оздоблення. Це давній та дуже захоплюючий вид декоративно-прикладного мистецтва, котрий оволодів мною з самого початку знайомства з ним.

Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлено тим, що вона широко виступає в різноманітних варіантах – як прикраса тканин одягово-побутового, інтер'єрно-обрядового призначення. Численні матеріали свідчать, що вишивкою займались не тільки в кожній селянській хаті, а і в міському середовищі.

До візерунків, вишитих матерями, бабусями, прабабусями, дівчата додавали нові мотиви, кольорові гами, і кожна робила це по-своєму. А всі разом вони створювали співзвучні своєму часові складні орнаментальні композиції,

По вишивці можна читати історію світу. Якщо прослідкувати, коли у вишиванках різних народів з'являються ті чи інші символи і як перехрещується символіка, можна сказати, коли ця місцевість була відкрита тим чи іншим народом та коли були війни. Як це не жахливо звучить, війни мають велике значення в розвитку освіти, обміні інформації, переоцінці цінностей т.і. Візьміть не такий далекий приклад з поверненням наших писанок з Германії. Так, наші символи можна знайти у інших народів, а у нас їхні. Взяти Великий Похід Македонського, татар, наших козаків. Що стосується Мексики і Америки, то на цьому континенті перемішані всі культури, бо після відкриття континенту сюди з'їжджалися з усього світу обживати нові землі. На мою думку – саме з в Мексиці

навіть зараз дуже поширений національний одяг, в якому гордо фігурує вид змінений український бриль. У Канаді, українського, мабуть, більше, ніж в самій Україні. Люди, що відриваються від Батьківщини, намагаються зберегти її будь-якими засобами.

Вишивка найпоказовіший вид мистецтва, який має широкі аналогії в культурі інших народів. Це мистецтво всенародне й інтернаціональне за своєю суттю. У ньому через віки пронесена і збережена колективна народна мудрість, художня пам'ять, естетичні ідеали краси.

Тому я хочу навести деякі приклади зразків орнаментів вишивок для їх порівняння.

Німецька народна вишивка «Schwalm» та полтавська вишивка біла по білому (рис.1) відрізняються ніжною гамою тілесних відтінків, поєднанням рахункової техніки з різноманітними техніками виколювання та вирізання. Високохудожній ефект цієї техніки утворюється внаслідок створення відчуття об'єму ледве відчутної різниці в тонах між ниткою для вишивання та тканиною.

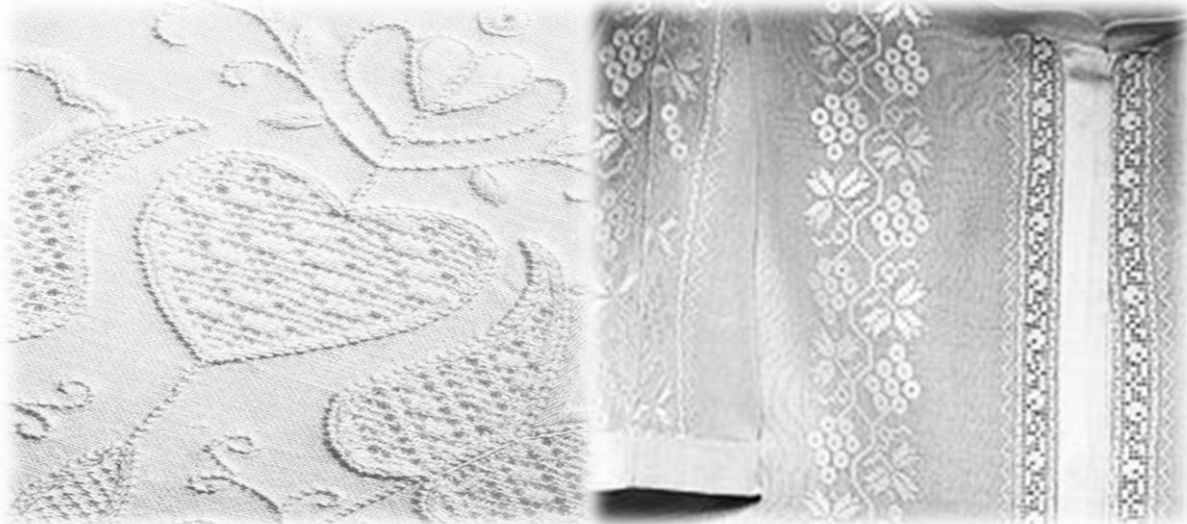

Рис.1.

На фото (рис.2) зображені скатертини з Марокко. Схожі елементи можна побачити й на українських рушниках Чернігівщини (рис.3).

Рис.2

Рис. 3

Чуваська вишивка (рис.4) також дуже схожа з орнаментом вишивки Західної України.

Рис. 4

Японська техніка Kogin (рис.5)

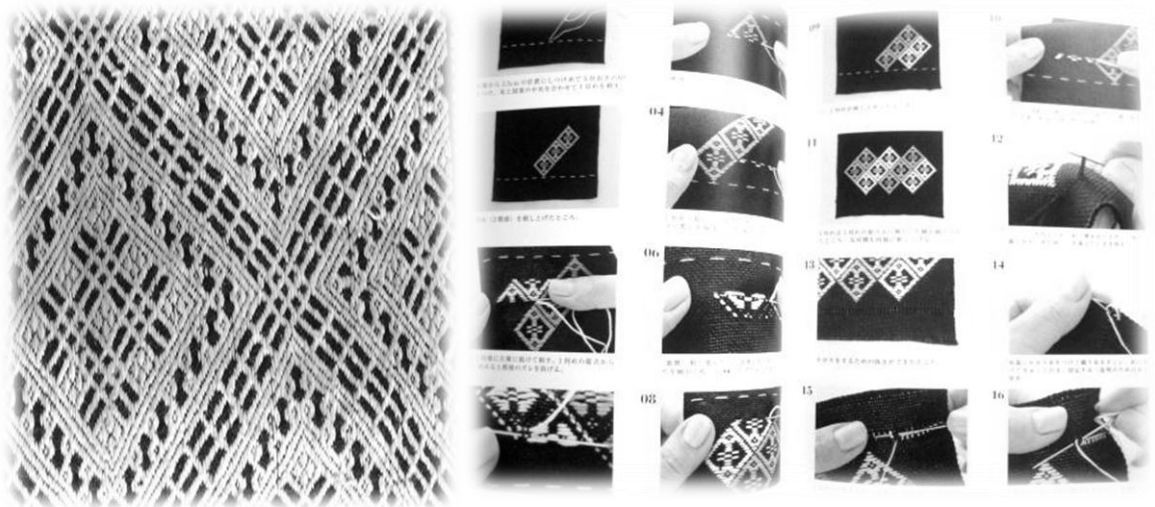

Рис. 5

Знайдіть відмінність від нашого шва – занизування (рис.6)

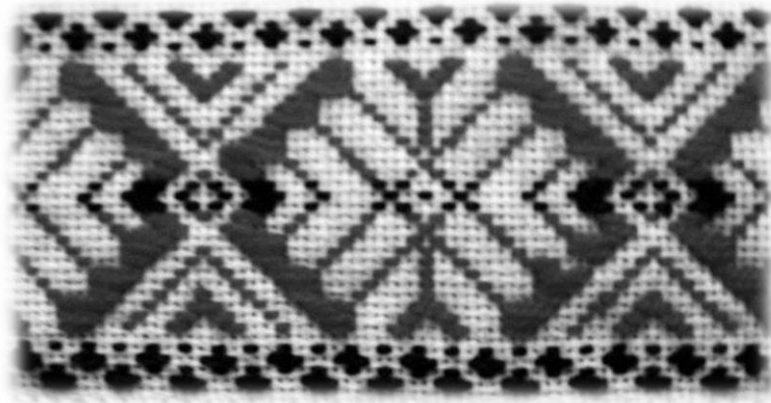

Рис.6

Японське, а скільки схожості в орнаменті та способі вишивання.

У багатьох культурах також є схожі символи, лише різне місце їх використання, техніка зображення, колористика символік та їх оздоблення. Різниця у символах ще зумовлена географією.

Так, в Україні – маки і мальви, в Китаї – дракон, в Японії – сакура, США – орел, а геометрія зображень іноді просто збігається до неможливого, так, що здається, коли поміняти колір буде своє, рідне-українське. Чому дивуватися? Усі культури і релігії оспівують і вишивають один найвищий Логос, в якого як у Бога, просто багато імен. Можна написати «вирізування», а почути відповідь, ні, це «хардангер», і важко потім пояснити, що в українській народній вишивці саме така назва.

Хочу зазначити, що надалі, після вивчення конструктивних особливостей деталей народного вбрання, аналізуючи історико-етнокультурне надбання народів, що розмовляють різними мовами та проживають у різних частинах світу, взявши за приклад формоутворення одягу, а саме крій національних костюмів Японії та України, я прийшла до висновку, що схожість деяких елементів не закінчується тільки на вишивці, а має своє продовження в одязі.

Ці особливості я хочу показати на прикладі системи стародавнього крою одягу України та Японії.

В українському та японському народному костюмі ми можемо побачити спільні риси в системі крою, а також в формоутворенні деяких елементів і деталей. Прикладом може служити українська сорочка і японське кімоно.

Одним із найдавніших елементів жіночого і чоловічого народного одягу на Україні була сорочка. За часів Київської Русі вона слугувала як натільним, так і верхнім одягом, і шилася з полотна чи сукна. Східнослов'янська сорочка кінця XIX – початку XX ст. мала велику кількість варіантів крою і орнаменталії та відповідала декільком призначенням. Це і колоритно оформлені святкові, і більш стримані повсякденні та повсякденні сорочки, які виготовлялися з полотна різної якості.

Основними типами сорочки були такі: тунікоподібна; з плечовими вставками; з суцільним рукавом; на кокетці. Розмір деталей, кількість полотнищ залежали від ширини доморобного полотна (в середньому 50 см), що визначалося можливостями ткацького верстата. Локальної своєрідності сорочці надавала й орнаментация, що виконувалася технікою ткацтва або вишивки. Найбільш архаїчний крій – тунікоподібний – зберігся переважно в чоловічих сорочках, кроєних з одного центрального, перегнутого впоперек шматка тканини, до якого по боках пришивалися два поздовжньо перегнутих полотнища – рукави. Нижче рукавів до стану пришивались бочки (у половину полотна завширшки) та ластки.

Сорочка зі вставками, вшитими по основі (рис.7) , здавна визнана дослідниками суто українським типом крою.

В японському національному одязі (рис.8) ми спостерігаємо елементи і крій, які зустрічаються в українському національному костюмі. Як натільну білизну японські чоловіки надягали нижню сорочку – косоде. Вона була прямого суцільно кроєного стилю з короткими досить широкими рукавами і шилася з шовкових, бавовняних та вовняних тканин.

Рис.7

Рис.8. Це ранній вид одягу.

Починаючи з XVI в косоде, не багато зміненої форми, використовується як верхній одяг і являє собою широкий халат прямого покрою з вузькими рукавами й невеликим коміром (вид кімоно).

Національний одяг японців – кімоно (рис.9) шиється із цілого шматка тканини великого розміру. Кімоно – просторе плаття, що нагадує халат з довгими рукавами, Довжина чоловічого кімоно виміряється від плеча до щиколотки. Жіноче кімоно шиється в ріст людини й виміряється від верхівки до п'ят. Рукави чоловічого кімоно 40–55 см шириною. Унизу й пахвами вони зашиваються більш ніж на половину, у результаті нижня частина провисає як мішок. Жіночі рукави ширше чоловічих, іноді вони досягають 150 см. Традиційний одяг Японії дуже залежав від ширини тканини, а та, у свою чергу, – від можливостей ткацького верстата (тобто 3см). По крою чоловічий й жіночий одяги дуже схожі. Було всього два розміри: дорослий і дитячий.

Рис. 9

Як правило, всі кімоно являють собою прямо кроєний халат із широкими рукавами, що заорює на груди на праву сторону як у чоловіків, так і в жінок. На ліву сторону кімоно завертають тільки на небіжчику.

Порівняння складових частин деталей одягу японського національного костюму та українського народного вбрання на прикладі плечового та поясного одягу (рис. 10, 11), а також поясів.

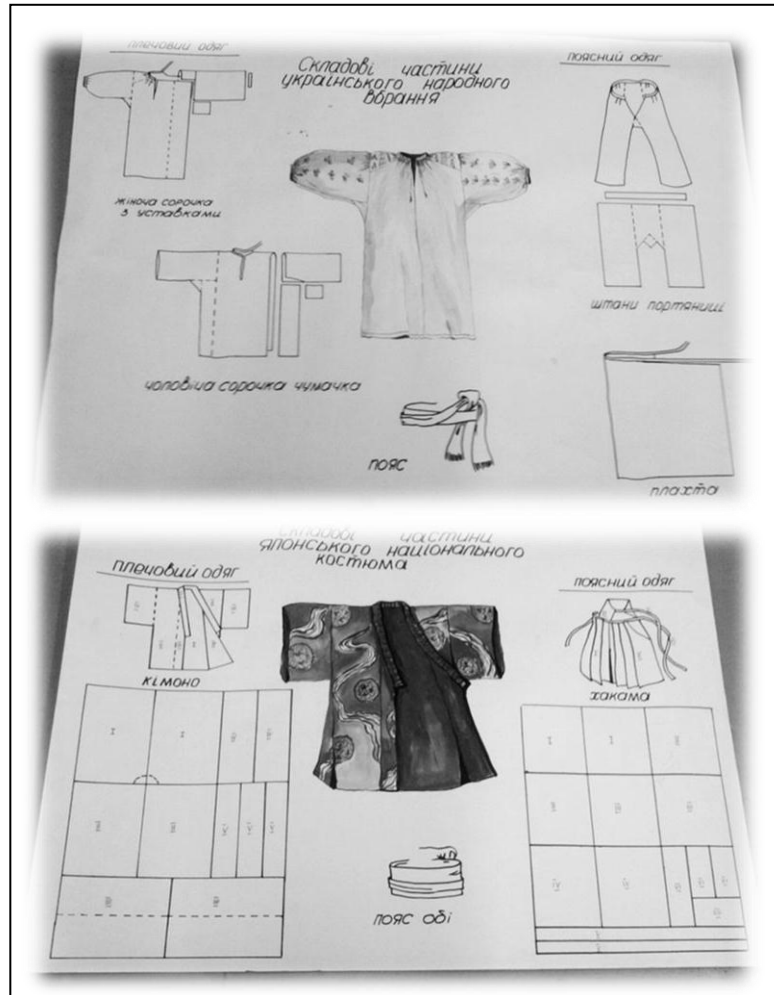

Рис. 10

Рис. 11. Японське хакама та українські шаровари

Отже, народний одяг є надзвичайно складним явищем, сформованим у системі різноманітних чинників: соціально-економічних, історичних,

географічних, власне етнічних. Сукупно вони визначали як етнічні обриси матеріальної культури, так і регіональну її своєрідність – окремі типи, підтипи, варіанти, що відповідають тим об'єктивним умовам, що склалися в окремих регіонах України та Японії. Така властивість одягу пояснюється тим, що він не тільки виконує прагматичні функції, а й становить невід'ємний компонент духовної, зокрема обрядово-ритуальної культури.

Незалежно від історичного розвитку обох країн ми помічаємо чимало спільних рис у національному одязі, а саме: у формі крою, призначенні, методах декорування, особливих асоціаціях щодо знаків та кольору. За способом виготовлення одяг українців та японців, як і інших народів, розподіляється на шитий і незшитий. Незшитий виготовляється з одного або декількох шматків матеріалу, огортає стан, драпірується в різні способи, утримується на тілі за допомогою зав'язок, булавок, поясів. Деталі шитого одягу скріплюються швами, він може бути глухий або розпашний, різний за кроєм.

Народний одяг був і є одним з найважливіших каналів передачі між поколіннями етнокультурної інформації, передусім за допомогою системи традицій. Узагалі традиційний український та японський одяг – не лише цінна історично-культурна пам'ятка. Варіативність його крою, пропорцій, форм, функціональність і практичність, логіка зв'язку між формою, конструкцією й художнім вирішенням – це справжня енциклопедія дизайну, яка має бути завжди в пригоді творцям сучасного костюму.

*Кожакіна Ганна
(Полтава, Україна)*

ЗНАЧЕННЯ ВИШИВКИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Вишивка – класичний вид українського народного мистецтва, що розкриває багатство творчих сил народу, вершини його мистецького хисту.

Дивовижне багатство художньо-емоційних рішень української народної вишивки зумовлено тим, що вона широко виступає в різноманітних варіантах – як прикраса тканин одягового побутового, інтер'єрно-обрядового призначення.

Історія вишивки дуже давня. Вишивки були відомі ще в 2 ст. до н. е. Великий вплив на характер вишивки мали ткані візантійські матерії. Про вишивку на білій сорочці українців є звістки 11-12 ст. візантійських письменників. Відомі рисунки по мініатюрах і фресках на Україні тієї ж доби. Ще в 11 ст. на Русі існувала перша вишивальна школа, організована сестрою Володимира Мономаха Ганкою, де дівчата вчилися гаптувати золотом і сріблом. Про українські вишиванки згадують іноземні мандрівники 16-19 ст. Збереглися вишиванки з козацьких часів 17-18 ст. У 16-18 ст. центрами вишивання були Качанівка на Чернігівщині, Григорівка на Київщині, Велика Бурімка на Черкащині та інші. Вишивали у кожному селі, монастирях, дворянському, купецькому середовищі. У 19-20 ст. відкривалися навчально-кустарні майстерні, художньо-промислові артілі,